

Een held met je geld

Het effect van financiële educatie op de financiële kennis en vaardigheden van leerlingen in groep 7

Wetenschappelijk artikel: [Dare, S. E., Van Dijk, W. W., Van Dijk, E., Van Dillen, L. F., Gallucci, M., & Simonse, O. \(2020\). The effect of financial education on pupils' financial knowledge and skills: Evidence from a Solomon four-group design. *The Journal of Educational Research*, 113\(2\): 93-107.](#)

Onderzoek in het kort

Wijzer in geldzaken ontwikkelde samen met educatieve uitgeverij Zwijsen een serie geldlessen voor het basisonderwijs. In dit onderzoek hebben we de effectiviteit van twee geldlessen – ‘Feestdagen’ en ‘De wereld van geld’ – onderzocht bij leerlingen van groep 7. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat de geldles ‘De wereld van het geld’ de kennis en vaardigheden van de leerlingen significant vergroot.

Achtergrond

In Nederland is nog niet veel (wetenschappelijk) onderzoek gedaan naar de effectiviteit van financiële educatie. Daarom hebben Wijzer in geldzaken en de Universiteit Leiden een onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van het lesmateriaal voor groep 7. Het doel van dit onderzoek is vast te stellen of het lesmateriaal bijdraagt aan het vergroten van de financiële kennis en vaardigheden van de leerlingen.

Voor dit onderzoek zijn twee lessen voor groep 7 geselecteerd. In de les ‘Feestdagen’ komen onderwerpen aan de orde als: het maken van keuzes met een beperkt budget, de effecten van groepsdruk en reclame, het inschatten van de prijzen van producten. In de les ‘De wereld van het geld’ maken de leerlingen kennis met contant en digitaal geld, ontwikkelen ze een vragende houding ten aanzien van geldzaken en onderzoeken ze echtheidskenmerken van geld¹.

Doelgroep

Leerlingen van groep 7. De leeftijd van de leerlingen in het onderzoek varieerde van 9 tot 13 jaar (gemiddelde = 10,38).

¹ De geldlessen waarvan we in dit onderzoek de effectiviteit hebben getest bestaan niet meer. Samen met Podium heeft Wijzer in geldzaken nieuwe geldlessen ontwikkeld (www.geldlessen.nl), waarbij de resultaten uit dit onderzoek zijn meegenomen in de doorontwikkeling.

Methodes

124 willekeurige scholen zijn geselecteerd voor dit onderzoek en 2.689 leerlingen hebben de vragenlijsten volledig ingevuld. De docenten werden gevraagd of zij wel of geen gebruik maakten van het materiaal van Wijzer in geldzaken. Op basis hiervan werden de leerlingen (klassikaal) ingedeeld in twee groepen. De groep die wél les kreeg aan de hand van het lesmateriaal noemen we de interventiegroep; de andere groep heet de controlegroep.

De leerlingen kregen een vragenlijst om hun kennis en vaardigheden te toetsen. Deze vragenlijst is ingevuld op drie momenten: voorafgaand aan de lessen (voormeting), tussen de lessen (1-meting) en na de lessen (2-meting). De vragenlijst bestond uit vijf vragen gerelateerd aan het thema 'Feestdagen' en zes vragen voor het thema 'De wereld van het geld'.

Zowel de interventiegroep als de controlegroep werd in tweeën gesplitst: sommige van de leerlingen deden wél mee aan de voormeting, anderen niet. Hierdoor konden we onderzoeken of de gevonden effecten daadwerkelijk kwamen door de geldlessen, of door het herhaald invullen van de vragenlijsten. Onderstaande tabel verduidelijkt de onderzoeksopzet.

Tabel 1. Schematische weergave van de onderzoeksopzet.

	Voormeting	Geldles 'Feestdagen'	1-meting	Geldles 'De wereld van het geld'	2-meting
Controlegroep, alle metingen	x	Nee	x	Nee	x
Interventiegroep, alle metingen	x	Ja	x	Ja	x
Controlegroep, zonder voormeting		Nee	x	Nee	x
Interventiegroep, zonder voormeting		Ja	x	Ja	x

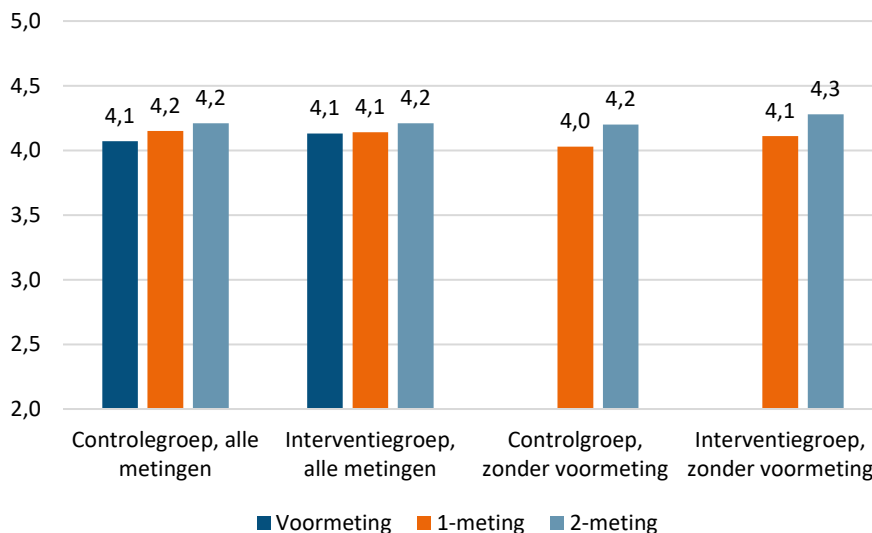
Resultaten en aanbevelingen

De effectiviteit van de geldlessen verschilde per les. De geldles 'Feestdagen' draagt niet significant bij aan de verbetering van kennis en vaardigheden van de leerlingen, maar de geldles 'De wereld van het geld' wel.

Geldles 'Feestdagen' is niet effectief

De geldles 'Feestdagen' zorgde niet voor een grotere toename in financiële kennis en vaardigheden ten opzichte van leerlingen in de controlegroep (zie Figuur 1). Ook leerlingen die de geldles 'Feestdagen' niet

hadden gevolgd gingen gedurende het onderzoek vooruit in hun financiële kennis en vaardigheden over het maken van keuzes met een beperkt budget, de effecten van groepsdruk en reclame en het inschatten van de prijzen van producten.

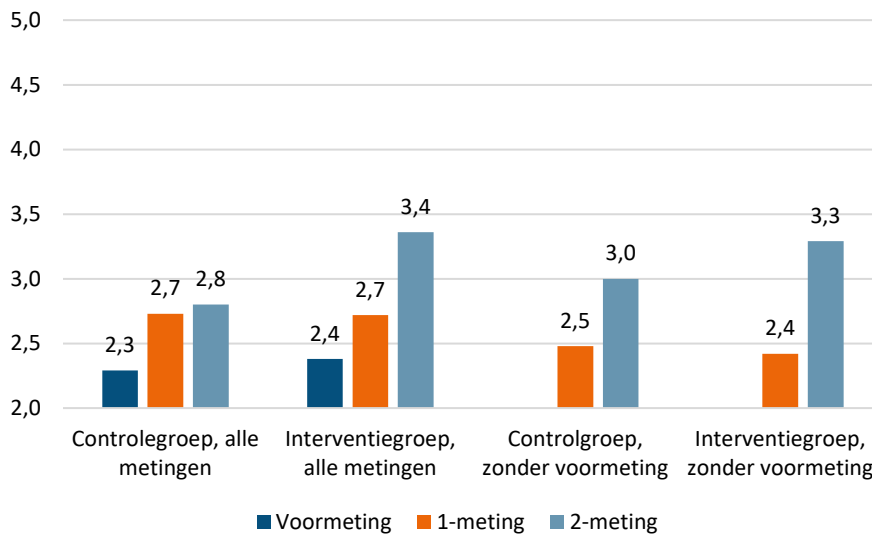
Figuur 1. Gemiddelde score op vragen over financiële kennis en vaardigheden op het gebied van de geldles 'Feestdagen'.

Het lijkt erop dat de onderwerpen die in de geldles 'Feestdagen' aan bod kwamen, al vrij bekend waren bij de leerlingen. Op de voormeting werden namelijk al veel vragen goed beantwoord (gemiddeld meer dan 4 van de 5). Er was wel een vooruitgang in de financiële kennis en vaardigheden te zien, maar deze vooruitgang zagen we ook bij leerlingen in de controlegroep. Dit suggereert dat de kinderen buiten de module om ook deze vaardigheden leerden in het dagelijkse leven. Deze module zou wellicht wel voor leerlingen in lagere groepen effectief kunnen zijn, waar de kennis over dit onderwerp nog wat minder is.

Dit roept ook een interessante vraag op. Sommige vaardigheden lijken kinderen makkelijker op te pikken in het dagelijks leven dan andere onderwerpen. Als we beter weten welke onderwerpen kinderen makkelijker en moeilijker zelf kunnen leren, dan kunnen we financiële educatie effectiever inzetten.

Geldles 'De wereld van het geld' is effectief

Leerlingen die de geldles 'De wereld van het geld' hebben gevolgd, gingen meer vooruit in hun financiële kennis en vaardigheden dan leerlingen in de controlegroep (zie Figuur 2). Hun kennis over contant en digitaal geld en de echtheidskenmerken van geld was dus meer toegenomen dan die van leerlingen die de geldles niet hadden gevolgd. Daarnaast hebben ze tijdens de geldles een meer kritische houding ten aanzien van geldzaken ontwikkeld.

Figuur 2. Gemiddelde score op vragen over financiële kennis en vaardigheden op het gebied van de geldles 'De wereld van het geld'.

Voorkennis maakt niet uit voor de effectiviteit van de geldlessen

Over het algemeen scoorden leerlingen die thuis dagelijks Nederlands spreken, die thuis vaker over geld praten en leerlingen die geld verdienen met klusjes beter op het gebied van financiële kennis en vaardigheden. Voor de effectiviteit van de geldlessen maakte deze verschillen echter niet uit. Voor de geldles 'Feestdagen' betekent dit dat de positieve effecten niet aanwezig waren voor kinderen die deze achtergrondkenmerken wel of niet bezitten. Bij de geldles 'De wereld van het geld' gingen gemiddeld alle kinderen in de interventiegroep – ongeacht de achtergrondkenmerken – meer vooruit dan kinderen in de controlegroep.

Effect op daadwerkelijk financieel gedrag onduidelijk

Dit onderzoek laat zien dat financiële educatie effect kan hebben op de financiële kennis en vaardigheden van leerlingen in groep 7. Op basis van dit onderzoek weten we echter niet of dit er ook voor zorgt dat ze daadwerkelijk gezonder financieel gedrag vertonen. Ander onderzoek² laat echter wel zien dat financiële kennis en gezond financieel gedrag gerelateerd zijn.

² Dare, S. E., Van Dijk, W. W., Van Dijk, E., Van Dillen, L. F., Gallucci, M., & Simonse, O. (2021). The Road to Financial Satisfaction: Testing the Paths of Knowledge, Attitudes, Sense of Control, and Positive Financial Behaviors. *Journal of Financial Therapy, 11(2), 2*.